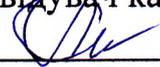

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Наталія СИЗОНЕНКО

«30» серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

(вибіркова навчальна дисципліна)

освітньо-професійна програма	<u>Політологія</u>
спеціальність	<u>052 Політологія</u>
галузь знань	<u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>
освітній ступінь	<u>магістр</u>
факультет	<u>обліку та фінансів</u>

Полтава

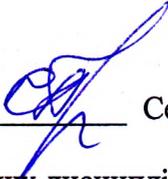
2021 – 2022 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Моделювання та прогнозування політичних процесів» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Політологія спеціальності 052 Політологія

Мова викладання державна.

Розробник: Приходько Сергій, к. політ. н., доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету.

«30» серпня 2021 року

Розробник Сергій ПРИХОДЬКО

Схвалено на з'їданні кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін протокол від 30 серпня 2021 № 1.

Затверджено завідувачем кафедри
«30» серпня 2021 року

 Наталія СИЗОНЕНКО

Погоджено гарантом освітньо-професійної програми Політологія

«30» серпня 2021 року

 Анастасія НЕКРЯЧ

Схвалено головою НМР спеціальності «Політологія»

 Алла ІЛЬЧЕНКО

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання
Загальна кількість годин -	120
Кількість кредитів –	4
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти (обов'язкова чи вибіркова)	вибіркова
Рік навчання (шифр курсу)	I (052Політ_мд_2021)
Семестр	II
Лекції (годин)	16
Практичні (семінарські) (годин)	24
Самостійна робота (годин)	80
в т. ч. індивідуальні завдання (годин)	-
Вид семестрового контролю	залік

2. Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування у здобувачів знання про сучасне політичне прогнозування та моделювання, їх практичне значення, сутності прикладного аналізу політичних процесів, оволодіння навичками моделювання та прогнозування політики за допомогою широкого арсеналу дослідницького на аналітичного інструментарію.

Основні завдання навчальної дисципліни: формування у здобувачів базовий понятійний апарат щодо категорій політичного моделювання та прогнозування, практичних навичок розуміння послідовності і шляхів розв'язання суспільних проблем за допомогою політичного моделювання та прогнозування, ознайомлення з принципами та процедурами первинної обробки інформації, вивчення сутності та оволодіння практичними навичками застосування методів та методик політичного прогнозування та моделювання.

Компетентності:

загальні:

ЗК 02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК 04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 09. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

спеціальні (предметні, фахові):

СК 04 Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК 06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

СК 07. Спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультативні функції на національному та міжнародному рівні.

Програмні результати навчання:

ПРН 01. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.

ПРН 02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.

ПРН 04. Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей;

аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.

ПРН 08. Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів.

Методи навчання: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, творчий, проблемно-пошуковий, створення ситуації новизни навчального матеріалу, використання життєвого досвіду, метод мозкового штурму, проектування професійних ситуацій; використання мультимедійних презентацій; дистанційне навчання.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретична та прикладна політологія.

Розмежування теоретичної та прикладної політології. Проблеми методологічної унікальності прикладних та теоретичних політичних досліджень. Основні групи методів, які використовуються в політології. Домінантні політологічні підходи до розуміння терміну «політичний аналіз». Тлумачення політичного аналізу як використання логічного аналізу в політичних дослідженнях, а також як теоретичного та прикладного політичного аналізу. Обґрунтування достовірності розуміння політичного аналізу як аналізу прикладного.

Тема 2. Методологія прогнозування політичних процесів.

Поняття методології й методу політичного прогнозування. Принципи соціально-політичного прогнозування: системності, науковості, адекватності, альтернативності, верифікації (перевірки), безперервності прогнозування. Основні функції прогнозування. Розмаїття методів політичного прогнозування. Класифікації методів політичного прогнозування. Інтуїтивні та формалізовані методи прогнозування. Особливості методів експертної оцінки; колективної генерації ідей (мозкової атаки); методу «Дельфи»; методу екстраполяції та інтерполяції; методу побудови сценаріїв; методу морфологічного аналізу; статистичного методу тощо.

Тема 3. Моделювання соціально-політичних процесів.

Моделювання як один із найбільш поширених методів прогнозування соціально-політичних процесів. Поняття моделювання, його цілі й функції. Характер процесу прогностичного моделювання. Основні методологічні принципи моделювання політичних процесів: визнання об'єктивного характеру, превалювання ролі суб'єктивного чинника, системний підхід до аналізу політичних явищ, опора на минуле як основа політичного прогнозування майбутнього. Особливості моделей функціонування політичних систем Д.Істона, Г.Алмонда, Т. Парсонса. Найбільш відомі моделі прогнозування соціально-політичних явищ (модель гонки озброєнь, модель «м'яких» систем, модель «довгих хвиль», модель восьми колес, модель сучасного часу, трендові та імітаційні моделі тощо)

Тема 4. Технології розробки прогностичного дослідження.

Поняття програми прогностичного політологічного дослідження, організація її розробки. Особливості перед прогностичного політологічного дослідження явищ. Процедури розробки програми прогностичного політологічного дослідження. Визначення й уточнення проблемної ситуації, об'єкту прогнозування, виявлення завдань, цілей і перспектив прогностичного дослідження. Характеристика особливостей соціальної мети прогностичного дослідження, її типи й класифікація. Побудова «дерева соціальних цілей». Поняття прогностичного тла. Послідовність операцій при побудові моделі прогностичного тла та її аналізі. Логічна послідовність основних етапів розробки прогнозу. Інструментарій прогнозування. Робочі гіпотези як головний методологічний інструмент прогнозування. Джерела прогностичної інформації: накопичений досвід, екстраполяція, побудова моделей об'єктів, що досліджуються. Способи розробки прогнозів: експертиза, екстраполяція, моделювання, сценарії тощо. Роль комп'ютерних технологій в здійснюванні прогнозування.

Тема 5. Політичний аналіз як інструмент політичного моделювання і прогнозування.

Науково-аналітичний та науково-теоретичний рівні політичного аналізу. Методика використання фундаментальних законів політики в процесі аналізу. Структура політичного аналізу. Визначення об'єкта політичного аналізу. Проблемно-тематична верифікація об'єктів політичного аналізу: електоральні ситуації, партійна діяльність, зовнішня політика, соціальна напруженість тощо. Залежність вибору методів аналізу від характеру аналізованих ситуацій. Технологія політичного аналізу. Формування емпіричної бази і вибір джерел. Нагромадження та структуризація інформації. Окреслення попередніх аналітичних результатів та їх синтез. Підготовка рекомендацій та прогностичне моделювання ситуацій. Поняття політичного експерта. Розмежування політичних експертів і політиків. Політична експертиза та її парадокси. Еволюція політичної експертизи.

Тема 6. Первинна обробка інформації, складові емпіричної бази політичного аналізу.

Методика збору інформації, типи та характер інформації. Структурованість і систематизованість процесу збору та первинної обробки інформації. Види первинної обробки інформації: бази даних, моніторинги. Версії баз даних та моніторингові.

Тема 7. Методи політичного моделювання та прогнозування: загальна характеристика.

Узагальнення як технологія опису і систематизації зібраної первинної інформації. Дескриптивне узагальнення. Структурування політичної події в процесі узагальнення. Регресивний, кореляційний і детермінантний аналіз під час застосування методу узагальнення. Суть порівняльного методу. Рівень коректності методу. Співставлення однотипних політичних ситуацій. Визначення закономірностей і особливостей. Конструювання теоретичних схем з суміжних сфер, як основа методу аналогій. Превальювання дедуктивного підходу в методі екстраполяції. Найпоширеніші види аналогій, що застосовуються в політичному аналізі. Формальна та прогностична екстраполяція. Екстраполяція та інтерполяція в політичному моделюванні та прогнозуванні.

Тема 8. Спеціальні методи політичного моделювання та прогнозування.

Використання якісних і кількісних методів в політичному аналізі. Мозковий штурм, імітаційні ігри та фокус-групи. Багатомірний статистичний аналіз та моделювання. Основи теорії ігор, її формування та розвиток. Основні види групових експертних оцінок. Методи, спрямовані на розкриття творчого потенціалу учасників обговорення. Методи на основі простого обміну думками з приводу конкретної політичної проблеми. Нарада як найпопулярніший спосіб здійснення групових експертних оцінок: переваги та недоліки. Семінар як низькоєфективний спосіб організації роботи експертів.

Тема 9. Глобальне політичне моделювання та прогнозування в контексті політичної глобалістики.

Сутнісні характеристики глобалістики як науки. Глобалізація як провідна тенденція світового розвитку. Предмет і метод політичної глобалістики. Роль Римського клубу в становленні політичної глобалістики. Глобальне політичне прогнозування як методологія наукового пошуку майбутнього. Виклики та відповіді глобального світу. Сучасні концепції та образи глобального світу. Розробка сценаріїв в парадигмі глобального політичного моделювання та прогнозування. Геополітичні концепти стратегічного розвитку світу: Схід – Захід, Північ – Південь, Захід – Азіатсько-Тихоокеанський регіон. Перспективи утвердження нового світового порядку (Г. Кісінджер).

Тема 10. Україна як об'єкт політичного моделювання та прогнозування.

Україна ХХІ століття у контексті прогнозів розвитку соціально - політичних процесів. Проблеми майбутньої ролі України в світі в геополітичних стратегіях Росії, Заходу та Сходу. Україна як важливий об'єкт у геополітичних стратегіях держав трансатлантичного регіону. Нова роль України в забезпеченні культурних традицій Сходу і Заходу. Альтернативні сценарії майбутнього України. Вірогідні сценарії розвитку України на початку ХХІ ст.: «Вільне падіння», «Білоруський варіант», «Тупцювання на місці», «Євразійська модель». Імовірні вибори напрямку відносин України з іншими державами в ХХІ ст.: Європоцентрична та Євразійська орієнтації. Найбільш важливі проблеми розвитку українського суспільства, які впливають на її майбутнє

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л	с	с.р.
Тема 1. Теоретична та прикладна політологія.	12	-	2	10
Тема 2. Методологія прогнозування політичних процесів.	12	2	2	8
Тема 3. Моделювання соціально-політичних процесів.	12	2	2	8
Тема 4. Технології розробки прогностичного дослідження.	12	2	2	8
Тема 5. Політичний аналіз як інструмент політичного моделювання і прогнозування.	12	2	2	8
Тема 6. Первинна обробка інформації, складові емпіричної бази політичного аналізу.	12	-	2	10
Тема 7. Методи політичного моделювання та прогнозування: загальна характеристика.	12	2	2	8
Тема 8. Спеціальні методи політичного моделювання та прогнозування.	12	2	2	8
Тема 9. Глобальне політичне моделювання та прогнозування в контексті політичної глобалістики.	12	2	4	6
Тема 10. Україна як об'єкт політичного моделювання та прогнозування	12	2	4	6
Усього годин	<i>120</i>	<i>16</i>	<i>24</i>	<i>80</i>

5. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретична та прикладна політологія.	2
2	Методологія прогнозування політичних процесів.	2
3	Моделювання соціально-політичних процесів.	2
4	Технології розробки прогностичного дослідження.	2
5	Політичний аналіз як інструмент політичного моделювання і прогнозування.	2
6	Первинна обробка інформації, складові емпіричної бази політичного аналізу.	2
7	Методи політичного моделювання та прогнозування: загальна характеристика.	2
8	Спеціальні методи політичного моделювання та прогнозування.	2
9	Глобальне політичне моделювання та прогнозування в контексті політичної глобалістики.	4
10	Україна як об'єкт політичного моделювання та прогнозування	4
	Разом	24

6. Темі самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретична та прикладна політологія.	10
2	Методологія прогнозування політичних процесів.	8
3	Моделювання соціально-політичних процесів.	8
4	Технології розробки прогностичного дослідження.	8
5	Політичний аналіз як інструмент політичного моделювання і прогнозування.	8

6	Первинна обробка інформації, складові емпіричної бази політичного аналізу.	10
7	Методи політичного моделювання та прогнозування: загальна характеристика.	8
8	Спеціальні методи політичного моделювання та прогнозування.	8
9	Глобальне політичне моделювання та прогнозування в контексті політичної глобалістики.	6
10	Україна як об'єкт політичного моделювання та прогнозування	6
	Разом	80

7. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю
ПРН 01. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту	<ul style="list-style-type: none"> • опитування • розв'язування тестів • виконання завдань самостійної роботи (в розрізі кожної теми) • написання реферату; • залік
ПРН 02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань	
ПРН 04. Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.	
ПРН 08. Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів.	

Забезпечення тематикою дисципліни успішного опанування програмних результатів навчання для здобувачів вищої освіти 052Політ_мд_2021

№ з/п	Назва теми	Програмні результати навчання				Разом
		ПРН02	ПРН04	ПРН06	ПРН08	
1.	Теоретична та прикладна політологія.	+	+	+	+	4
2.	Методологія прогнозування політичних процесів.	+	+	+	+	4
3.	Моделювання соціально-політичних процесів.	+	+	+	+	4
4.	Технології розробки прогностичного дослідження.	+	+	+	+	4
5.	Політичний аналіз як інструмент політичного моделювання і прогнозування.	+	+	+	+	4
6.	Первинна обробка інформації, складові емпіричної бази політичного аналізу.	+	+	+	+	4

7.	Методи політичного моделювання та прогнозування: загальна характеристика.	+	+	+	+	4
8	Спеціальні методи політичного моделювання та прогнозування.	+	+	+	+	4
9.	Глобальне політичне моделювання та прогнозування в контексті політичної глобалістики.	+	+	+	+	4
10	Україна як об'єкт політичного моделювання та прогнозування	+	+	+	+	4
Разом		10	10	10	10	40
максимальний відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %		25	25	25	25	100
мінімальний відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %		15	15	15	15	60

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Максимальна кількість балів	Мінімальний пороговий рівень оцінок, балів
ПРН 01	25	25	15
ПРН 02	25	25	15
ПРН 04	25	25	15
ПРН 08	25	25	15
Разом	100	100	60

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

8. Форми контролю результатів навчання для здобувачів вищої освіти 052Політ_мд_2021

Програмні результати навчання	Форма контролю									
	Опитування		Розв'язування тестів		Виконання завдань самостійної роботи		Реферат		Разом	
	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
ПРН 01	9	15	2	3	3	5	1	2	15	25
ПРН 02	9	15	1	2	3	5	2	3	15	25
ПРН 04	9	15	1	2	3	5	2	3	15	25
ПРН 08	9	15	2	3	3	5	1	2	15	25
Разом	36	60	6	10	12	20	6	10	60	100

Формами поточного контролю знань здобувачів вищої освіти є:

- опитування на семінарських заняттях: 0-5 балів;
- розв'язування тестів: 0-10 балів;
- виконання завдань самостійної роботи (в розрізі кожної теми): 0-2 бали;
- написання реферату: 0 – 10 балів;

Формою семестрового контролю знань здобувачів вищої освіти згідно з робочим та навчальним планом є: *залік*

9. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування	Розв'язування тестів	Виконання завдань самостійної роботи	Реферат	
Тема 1. Теоретична та прикладна політологія.	5	-	2	-	7
Тема 2. Методологія прогнозування політичних процесів.	5	-	2	-	7
Тема 3. Моделювання соціально-політичних процесів.	5	-	2	-	7
Тема 4. Технології розробки прогностичного дослідження.	5	-	2	-	7
Тема 5. Політичний аналіз як інструмент політичного моделювання і прогнозування.	5	-	2	-	7
Тема 6. Первинна обробка інформації, складові емпіричної бази політичного аналізу.	5	-	2	10	17
Тема 7. Методи політичного моделювання та прогнозування: загальна характеристика.	5	-	2	-	7
Тема 8. Спеціальні методи політичного моделювання та прогнозування.	5	-	2	-	7
Тема 9. Глобальне політичне моделювання та прогнозування в контексті політичної глобалістики.	10 (5+5)	-	2	-	12
Тема 10. Україна як об'єкт політичного моделювання та прогнозування	10 (5+5)	10	2		22
Разом	60	10	20	10	100

Критерії оцінювання

Опитування

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	здобувач вищої освіти ґрунтовно і послідовно викладає вивчений навчальний матеріал, виявляє повне розуміння його змісту; демонструє на високому рівні здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування, використання широкого спектру концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на різних рівнях; активно бере участь у дискусіях, диспутах, виявляє ініціативу; демонструє на високому рівні базові знання проблем політичного моделювання та прогнозування;
4	здобувач вищої освіти ґрунтовно і послідовно викладає вивчений навчальний матеріал, виявляє належне розуміння його змісту, але припускається незначних

	помилки, які самостійно виправляє після зауважень викладача; застосовує концепти і методи для інтерпретації та аналізу політики на різних рівнях, наводить необхідні приклади, аргументує їх; бере участь у дискусіях, диспутах; виявляє ініціативу; демонструє на достатньому рівні базові знання проблем політичного моделювання та прогнозування;
3	здобувач вищої освіти виявляє загальні знання і розуміння тематики з дисципліни, викладає матеріал не досить повно, не завжди глибоко і переконливо обґрунтовує власні думки; пов'язує теоретичний матеріал з практичними вміннями з допомогою викладача; участь у дискусіях, диспутах бере не охоче, не виявляє ініціативу; демонструє на середньому рівні базові знання проблем політичного моделювання та прогнозування; вибудовує свою навчальну діяльність на базі етичних принципів та персональної відповідальності;
2	здобувач вищої освіти під час відповіді демонструє елементарний рівень засвоєння навчального матеріалу, викладає його непослідовно і невпевнено, допускається значних принципів помилок у викладенні фактів, що спотворюють їх зміст; аналіз влади та урядування, політичних систем, інститутів та режимів, політичних процесів та політичної поведінки здійснюється на поверхневому рівні. Застосовування політологічного мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері має характер простого оцінювання без використання політологічних понять, теорій та методів.
1	здобувач вищої освіти не виявляє знань більшої частини навчального матеріалу, допускає суттєві помилки, що можуть спотворювати зміст питань; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати власні думки і відчуває труднощі під час добору прикладів та поєднання теорії з практичними навичками; демонструє на низькому рівні базові знання проблем політичного моделювання та прогнозування.
0	відповідь відсутня

Розв'язування тестів

Кількість балів	Критерії оцінювання
0-10	10 питань. За кожен правильну відповідь 1 бал

Виконання завдань самостійної роботи (в розрізі кожної теми)

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	Завдання самостійної роботи з теми виконані відповідно до методичних рекомендацій у повному обсязі з демонструванням уміння застосовувати необхідну інформацію, знання, методи та інструменти для організації результативної та ефективної освітньої діяльності; здобувач вищої освіти застосовує творче мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем в навчальній діяльності для реалізації програмних результатів навчання, демонструє здатність навчатись, вибудовуючи свою діяльність на базі етичних принципів та персональної відповідальності.
1	Завдання самостійної роботи виконані частково, або мають неточності чи незначні помилки з частковим демонструванням уміння застосовувати необхідну інформацію, знання, методи та інструменти для організації результативної та ефективної освітньої діяльності; здобувач вищої освіти не застосовує творче мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем в навчальній діяльності.
0	Завдання самостійної роботи не виконані, або виконані повністю неправильно.

Написання реферату

Кількість балів	Критерії оцінювання
9-10	виконані всі вимоги до написання і захисту реферату; визначена проблема й обґрунтована її актуальність; зроблений аналіз різних поглядів на проблему науковців; сформульовані чіткі завдання дослідження; логічно викладена власна позиція; зміст реферату відповідає темі, що розкрита повністю; сформульовані висновки відповідно до завдань; витриманий обсяг реферату; дотримані вимоги до зовнішнього оформлення; дані правильні відповіді на додаткові питання; вибудовує свою діяльність на базі принципів професійної етики та персональної відповідальності з дотриманням принципу автономної та якісної роботи щодо поставлених завдань і взятих обов'язків, академічної доброчесності, в процесі доповіді демонструє на високому рівні сформовані навички ділової комунікації, професійної етики
6-8	виконані всі вимоги до написання і захисту реферату; визначена проблема й обґрунтована її актуальність; зроблений аналіз різних поглядів на проблему науковців; сформульовані чіткі завдання дослідження; логічно викладена власна позиція; зміст реферату відповідає темі, що розкрита повністю; сформульовані висновки відповідно до завдань; витриманий обсяг реферату; дотримані вимоги до зовнішнього оформлення; відповіді на додаткові питання не повні; вибудовує свою діяльність на базі принципів професійної етики та персональної відповідальності з дотриманням принципу автономної та якісної роботи щодо поставлених завдань і взятих обов'язків, академічної доброчесності, в процесі доповіді демонструє на достатньому рівні сформовані навички ділової комунікації, професійної етики
3-5	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені деякі недоліки; не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі; наявні певні неточності у викладенні матеріалу; вимоги щодо оформлення реферату дотримані; на додаткові питання дані неповні відповіді; здобувач вищої освіти в процесі доповіді демонструє на середньому рівні сформовані навички ділової комунікації, професійної етики.
1-2	є істотні відступи від вимог до реферування, зокрема: тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату або при відповіді на додаткові питання; висновки відсутні; здобувач вищої освіти в процесі доповіді не розкриває повно тему реферату, не вибудовує свою діяльність на базі принципів професійної етики та персональної відповідальності; демонструє на низькому рівні сформовані навички ділової комунікації, професійної етики
0	реферативна робота не виконана

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Ахременко, А. С. Политический анализ и прогнозирование: учеб. пособие. Москва: Гардарики, 2006. 333 с.
2. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. Київ: Генеза, 2006. 395 с.
3. Коваленко А. О. Політичний аналіз, прогнозування. Київ: Науковий світ, 2002. 201 с
4. Сурмин Ю. П., Бидзюра И. П. Аналитическая деятельность: теория, методы, инструменты: учеб. для студ. высш. учеб. завед. Киев: Освіта України, 2012. 494 с.
5. Телешун С. О., Баронін А. С. Політична аналітика, прогнозування та політичні консультації. Київ: Вид. Паливода А.В., 2001. 112 с.
6. Теорія і практика політичного аналізу: навч. посіб. / за заг. ред. О. Л. Валецького, В. А. Ребкала. Київ: Міленіум, 2003. 226 с.

Допоміжні

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. Перевод с английского. Москва: Academia, 2004. 788 с.
2. Веймер Д. Л., Вайнінг Е. Р. Аналіз політики: концепції, практика / пер. з англ. Київ: Основи, 1998. 654 с.
3. Гаврилишин Б. До ефективних суспільств: Дороговкази в майбутнє. Київ: Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2009. 248 с.
4. Горбатенко В. П., Бутовська І. О. Політичне прогнозування: Навч. посібник. Київ: МАУП, 2005. 152 с.
5. Ребкало В. А. Політична аналітика та прогнозування: навч. посіб. Київ: Вид-во УАДУ, 2002. 60 с.
6. Тертичка В. В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. Київ: Вид-во «Основи», 2002. 750 с.
7. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / пер. с англ. Москва: ООО «Издательство АСТ», 2003. С. 603 с.

Інформаційні ресурси

1. Сайт альманаху «Грані». URL: <http://www.grani.org.ua/>
2. Сайт журналу «Віче». URL: <http://www.viche.info/>
3. Сайт журналу «Нова парадигма». URL: <http://www.novaparadigma.org.ua/>
4. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/>
5. Сайт наукового вісника «Гілея». URL: <http://www.gileya.org.ua/>
6. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
7. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України. URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>
8. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ucipr.kiev.ua/>
9. Сайт Українського центру політичного менеджменту. URL : <http://www.politik.org.ua/>
10. Сайт міжнародного центру перспективних досліджень URL: <http://www.icps.kiev.ua/library>